

Utbildningsdepartementet

Betänkandet Offentlighetsprincipen eller insynslag
– Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom
skolväsendet (SOU 2024:28) och promemorian
Offentlighetsprincipen med lätttnadsregler för
mindre enskilda huvudmän i skolväsendet

Ert diarienummer U2024/01169

Kammarrätten motsätter sig bedömningarna och förslagen i betänkandet och promemorian.

Frågorna som behandlas i betänkandet och promemorian är av principiellt slag. Som framgår av direktiven innefattar uppdraget att utredningen ska lämna förslag som avviker från vedertagna synsätt vad gäller offentlighetsprincipens tillämpning och insyn i enskild näringsverksamhet. Denna typ av förslag förutsätter en noggrann analys av de olika handlingsalternativen och en vägning mellan de olika alternativen, och inte minst att det finns ett tydligt ställningstagande varför det ena alternativet bör väljas framför det andra. I avsaknad av ett sådant ställningstagande låter sig den allsidiga belysning och det klarläggande av konsekvenserna av förslagen som remissförfarandet syftar till svårligen genomföras.

Det remitterade underlaget består av Skolinformationsutredningens olika förslag och det förslag som Utbildningsdepartementet i sin kompletterande promemoria lägger fram. Skolinformationsutredningen lägger i sitt slutbetänkande fram tre olika alternativ till hur insynen och transparensen i enskilt bedriven verksamhet inom skolväsendet kan förbättras. Det första alternativet består av att göra offentlighetsprincipen tillämplig i bl.a. fristående förskolor, skolor och fritidshem. De två andra alternativen består av varianter av en ny lag om insyn hos enskilda huvudmän inom skolväsendet. I korthet innebär införandet av offentlighetsprincipen en mera omfattande och snabbare insyn baserat på en beprövad ordning. Ett införande av en insynslag skulle innebära administrativa lättnader för de enskilda huvudmännen. Förslaget enligt den kompletterande promemorian innebär ett införande av offentlighetsprincipen, men med regler som ska innebära en administrativ lättnad för vissa mindre aktörer.

I betänkandet har inte något av förslagen förordats och det saknas överväganden mellan intresset av insyn och insynens omfattning och den administrativa bördan för de enskilda huvudmännen vid en jämförelse

mellan att införa offentlighetsprincipen och en insynslag. Att sådana avvägningar görs måste, som framgått, betraktas som centralt i ett lagstiftningsärende av nu aktuell karaktär och ha stor principiell betydelse. Inte heller avhjälpes detta av att utredningen redovisat för- och nackdelar såväl med att införa offentlighetsprincipen (se 12 kap. i betänkandet) som att införa en insynslag (se 26 kap. i betänkandet). Det ska dock i detta sammanhang framhållas att det inte ingått i utredningens uppdrag att förorda en viss avvägning mellan omfattningen av insynen och minskningen av den administrativa bördan för de enskilda huvudmännen (se s. 368 i betänkandet). Sådana överväganden görs inte heller i promemorian som presenterar ett förslag som visserligen innebär att offentlighetsprincipen ska införas men med regler som ska innebära administrativa lättnader för vissa huvudmän. Det förslaget innebär således principiella avvikelser från den ordning som normalt gäller.

I avsaknad av ett tydligt ställningstagande till varför något av de fyra olika alternativen bör väljas framför övriga, så kan kammarrätten inte ge det remitterade underlaget den allsidiga belysning remissförfarandet förutsätter. Det är inte heller kammarrättens uppgift som remissinstans att uttala sig om vilket av alternativen som ska väljas. Kammarrätten kan därför inte instämma i några av utredningens och promemorians bedömningar och förslag. Kammarrätten måste således på rådande remissunderlag motsätta sig bedömningarna och förslagen.

Yttrandet har beslutats av kammarrättspresidenten Mattias Almqvist och kammarrättsrådet Martin Hamrin (tillika föredragande).

Mattias Almqvist

Martin Hamrin